

OTROCI IN ČEBELICA.

SPESNIE KSAVER MEŠKO.

Čebelica, čebelica,
kod si hodila?

„Pri cvetkah široma poljá
v gosteh sem bila.

Iz čaš sem mnogih pila tam
sladkó medico.“

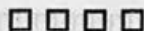
Prinesla si je tudi nam
kaj za potico?

„O da, prinesla sem s sabó
strdí rumene.

Za pridne je že nekaj,
a nič za lene.“

Saj pridni, pridni bomo vsi,
da vsi dobimo!

Strdí sladkosti ti in mi
se veselimo!

PAR UGANK.

PO MOT.VIH IZ KOBARIŠKEGA KOTA NAPISAL DR. JOŽA LOVRENČIČ.

I.

Poznam dve sestrici,
hišo imata ob vodi,
druga z drugo hodi
in dobrotu naši sta vasici.

Prva vsak dan se umiva —
je od dne do dne bolj črna ;
druga se ne umiva in se skriva,
pa je bela ko sam cvet črnega trna !

Čudiš se in maješ z glavo
in ugibaš, kdo sta ti sestrici ?
Stavim, da zadeneš pravo :
misli nanju ob potici !

II.

Še poznam črn grad,
ima okno — nima vrat.
V njem žareče so ovcé,
a nobena ne blejé.
Pride in skoz okno vdré
coprnica — vse požré . . .
Kaj potem ? Koj se umakne,
v vodi žejo si poplakne
in iz kota gleda,
kako nje soseda

nosi v črni grad
vsem na radost — zlat zaklad . . .

III.

In še poznam ovcó :
dokler za belim plotom spi,
nihče ne zmeni se za njo ;
A ko se plot odpre in ovca oglasi,
vsi : stari kakor mladi
poslušajo jo radi ! —

IV.

Poznam deklico —
dokler beliš si glavó
pred teboj stoji
in poredno se smeji.

Ko si tuhtajoči prst dal s čela,
ko da iskra vanj je priletela
in te je samó okó :
„Jaz poznam deklico to !“ —

Deklica je zginila,
ko da se je vdrla v tla —
vendar jo imaš pri roci
in jo kažeš med otroci !

POLŽ GRE.

SPESNIL KAREL ŠIROK.

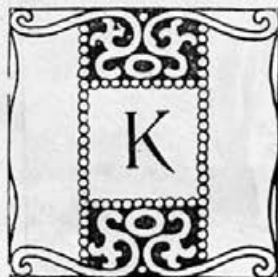
Hitro, hitro s póti,
voz hiti naproti !
Polž ga s sabo vleče,
kakor vihra teče,
z vozom teče skozi les,

voz pa nima nič koles,
nič na vozu ni blaga,
nič voziček ne drdra. —
Hitro, hitro s póti,
polž hiti naproti !

ZGODBE KRALJEVIČA MARKA FR. MILČINSKI. □□□□

5. ARABSKA KRALJIČNA.

Kraljevič Marko je služil turškega carja, pa mu je nanesa dobra sreča, da je rešil carja iz arabskega robstva, pa mu je nanesa zla sreča, da ga je samega zajela arabska vojska izza hrbta in iznenada.

Zasužnjil ga je črni arabski kralj, vrgel ga v temnico in še je skušal in se veselil, da ukloni in poniža pónosnega junaka. Z gladom in žejo ga je mučil, grozil mu je in ga pestil, naj se vda in sprejme turško

vero, drugače da ga mladega zadene smrt.

Ali kraljevič Marko je bil le ene misli in je ni prikrival črnemu kralju — rajši sto smrti da umre, nego edenkrat zataji sveto vero.

Kralja je dražilo junaštvo krščanskega sužnja in še mu je večal muke, ni mu dajal več spanja in počitka in strupene golazni mu je natrosil v ječo.

Tako so Marku minevali dnevi in meseci, minevala so mu leta v mrki zaprtiji. Lasje so mu zrasli do črne zemlje, podse jih je podstiral, kadar je legal, z brado se je pokrival, nohti so mu pognali, da bi se mogel klati ž njimi. In ne bi bil vedel ne za zimo ne za poletje, pa so se zunaj v snegu kepale bodre devojke in mu je kepa butnila v ozko lino in so se poleti s cvetjem obsipale vesele mladenke in mu je priletela v roko dehteča roža, tako je ločil zimo in je ločil poletje.

O mukah tujega junaka je čula črnega kralja hči, arabska kraljična, in se ji je junak zasmilil. V tihih nočeh mu je zahajala na ozko lino in mu skoznjo puščala po svileni vrvici jela in pila in belega perila.

Prišla pa je črnemu kralju govorica na ušesa, kaj mu počenja rodna hči. Poklical jo je predse in bliskale so se mu bele oči: „Ne verujem, kar mi govore glasovi, da kraljevska moja hči krščanskega sužnja pita in oblači. Da bi glasovom veroval, izgubila bi ruso glavo rodna mi hči. Vojna me kliče, jutrišnje jutro odhajam v dolenje krajine, teden dni me ne bodo videli kraljevski dvori; a čim se vrnem zdrav, obesim nevernega sužnja.“

Kralj je odjahal, zanočila se je noč, pa je vzela črna kraljična ključce, ali ni šla na lino, ni nesla jela in pila in belega perila, nego je odklepala ječi vrata.

Kraljevič Marko je zaječal: „Neznana duša usmiljena, ali ni si pozabila name?“

Odgovorila mu je črna kraljična: „Moj oče, arabski kralj, je izvedel in se razljutil, da ti nosim pomoč. Odjahal je v dolenje krajine, čez nedeljo dni se vrne, tedaj te obesí.“

Dejal je kraljevič Marko: „Ne tožim zase, da mi bo umreti. Do Boga nimam nikogar na svetu razun ostarele majke in nejake sestre Bare. Za majko in sestro mi je hudo, kako bosta živeli jadni brez mene, edine jima zaščite.“

Za njim je sedla črna kraljična . . .

Črna kraljična mu je tiho govorila: „Da bi vedela, mladi junak, in da mi daš trdno vero, da nimaš žene ne zaročenke in da me rešiš očetove osvete, me vzameš s sabo in poročiš, bi te pustila iz temnice. Verna ti bom žena, majki ostareli pokorna pomoč, sestri nejakim sestri starejša.“

Pa se je kraljevič Marko zaklel edenkrat in desetkrat, da nima žene ne zaročenke, s sabo jo popelje v svoje bele dvore, da jo pokrsti in poroči.

Srečna je poslušala črna kraljična Markove obljube, široko je otvorila ječi vrata in v radosti srca je še druge sužnje vse oprostila, da se pevajoči vrnejo domov.

Kraljeviča Marka pa je vedla v marmorne dvorane, pozvati je dala tri brivce mojstre, enega da mu je rezal dolgo nohtovje, drugi mu je bril žolto brado, tretji mu je strigel košato glavo. Tekala je kraljična in mu donašala kraljevskega oblačila, da se preobleče, in stregla mu je z jelom in pilom, da se okreпча. In še je stopila v konjske hleve in kraljeve hrambe, tri konje je natovorila z dragocenim blagom, četrtega je izbrala najboljšega, brzega kakor lastovica, osedlala ga je s srebrnim sedlom in obuzdala s srebrno uzdo, nanj se je vrgel kraljevič Marko, za njim je sedla črna kraljična in so podili skoz gluho noč v rdečo zarjo in beli dan, iz mrke arabske zemlje v svetlo krščansko krajino.

Skoz ravno polje je tekla reka, voda hladna, ob vodi so se pasle črede

ovac, pri ovcah se je igrala deca pastirja Milovana, bela in rdeča so ji bila zdrava lica.

Pa je zaskrbelo arabsko kraljično njeno črno lice in je velela zaročniku pred sabo: „Junak moj mili dragi, daj, da se spustim s konja v zeleno travo, da stopim k reki, k vodi hladni, da si umijem črno lice z bistro vodo, ki se z njo umivajo vaše krščanske devotke, da se tudi meni obeli lice!“

Kraljevič Marko ji je branil in je govoril: „Puščaj nespamet, mila mi duša! Pot naju podi. Le pol kratke noči in ne več naju loči od temnice arabske in sile tvojega očeta; pet dolgih pa je pred nama še dni, da naju pozdravijo beli moji dvori, v njih ostarela mi majka in sestra nejaka.“

Ni odnehala črna kraljična: „Očeta se ne bojim, arabskega kralja — nedeljo dni ga ne bo nazaj iz doljenih pokrajin. Bojim se pa tvojih belih dvorov, da me črne ne sprejmo. Daj mi na bistro vodo, da si umijem svoje lice!“

Ni je mogel, ni je hotel držati kraljevič Marko, pa je zdrsnila s konja v zeleno travo in hitela k vodi na breg. Kopala si je lice v vodi, bistri kakor solza, spirala si ga je z desnico in levico, čim dalj si ga je umivala, bolj ji je postajalo črno.

Kraljevič Marko jo je gledal in neprijazne misli so mu vstajale v glavi: ko jo privede v beli Prilip, rogale se bodo prilipške devotke ludemu kraljeviču Marku in njegovi črni zaročnici! Pa mu je noga izpodbodla dobrega konja, da se je pognal v dir.

Začudena se je ozrla črna kraljična: „Čakaj me, mili dragi moj junak! Skoro se mi obelijo lica.“ Zajokala je: „Ne puščaj me jadne v tuji zemlji, nazaj ne smem, izgubila bi ruso glavo, naprej ne vem nikamor. Kje je vera, ki si mi jo dal!“

V diru je hitel konj, na njem kraljevič Marko. Črna kraljična je koprnela in klicala: „Junak moj in gospod, ako me nočeš za verno gospo, vedi me s sabo kot zadnjo sužnjo, da ti pometam bele dvore!“

Ostala je sama v širni ravnini. V bistrih solzah sta ji tonila glas in pogled, v obupu ji je obnemoglo telo, zelena trava ji je božala revno lice.

Marko ni poslušal, kaj veka črna kraljična. Ali mu je v ušesih zvenel njen jok vso dolgo pot in še ga je čul, ko je v Prilipu, v belem gradu, objemal ostarelo majko in ga je poljubljala sestra Bara, jedra devotka. —

Južinal je Marko z majko, a sestra jima je stregla. Zalagala sta belega kruha in ovčjega sira, pila hladne vode iz pisanega vrča in jima je bil obed kraljevski: majka je gledala sina in se ga ni mogla nagledati, poslušala ga je in se ga ni mogla naslušati.

Pa gleda majka in vidi: desna roka ne služi sinu, kraljeviču Marku.

Zaskrbelo jo je in je vprašala: „Moje dete, kaj ti sahnje v rami desna roka? Ali si se zameril vilam, ali si volkodlakom in veščam zašel v zlodejsko pest na nočnem križpotju in so ti pohabili junaško desnico? Ali si pretil nedolžno

kri, ki si jo bil dolžan braniti? Ali pa si se zaklinjal pri Bogu pa si nezvest pogazil sveto prisego?"

Kraljevič Marko je tužno zrl v osehlo desnico in je pogledal majki v oko. „Ko si me vprašala, stara moja majka, hočem ti razodeti resnico. Zaklel sem se črni kraljični, ki me je rešila iz suženjstva in temnice, da jo pokrstim in poročim. Grešil sem, zapustil sem jo ob bistri reki, ko si je umivala črno lice. Po božji volji mi sahne roka.“

Majki se je razžalostilo srce. „Kaj si storilo, nesrečno moje dete! Da je ni bilo, arabske devovjke, ne bi te več videle moje oči, na vešalih bi bil pustil dušo. Najlepša, najljubša od vseh nevest bi mi bila črna kraljična. Da ti ne usahne še druga roka!“ Bridko je zaplakala in šla v svoje sobe.

Materine besede so živo v srce zbolele kraljeviča Marka. Stopil je v hlev po vernega šarca, ali sestra Bara, jedra devovjka, je bila slišala vse, že je sedela na vilinskem konju in ga je pognala po širokem polju, da je od brzine konja in jahalke vsa ravnica se zaprašila prahom.

Drugemu bi bilo pota pet dolgih dni, njima ga je bilo pet kratkih ur in sta dospela do reke, do bistre vode. Klicala in iskala je sestra Bara in je našla črno kraljično, stari ovčar Milovan je onemoglo čuval v spanju.

Bara, jedra devovjka, jo je vzela na konja in hitela ž njo domov v bele dvore.

Kakor rodno hčer jo je sprejela ostarela Markova majka in jo milovala. Do tal se ji je priklonil kraljevič Marko in ji poljubil rob obleke. Odpustila mu je in roka mu je zopet oživila. Lepo so jo pokrstili, da jo vzame kraljevič Marko za verno gospo in gospodinjo, kakor se je bil zaklel. Toda črna kraljična ni več marala možitve, ostala je ostareli majki na pomoč.

IZ NAŠE ZGODOVINE. SPISAL R. K. □□□□□□□□□□□□□□□□

II. VOJVODA BORUT IN ZAČETEK SLOVENSKE SUŽNOSTI.

Vojevoda Valuk, sovrstnik kralja Sama, je umrl. Za njim nam zgodovina ne imenuje 100 let nobenega slovenskega vladarja v Karantaniji. Samo to vemo, da so bili Slovenci ta čas popolnoma svoboden narod, ki se je zavedal svoje moči in svoje veljave. Sosedni Obri so bili tako poraženi, da so ves ta čas mirovali. Drugi sosedje pa, na severu nemški Bavarci in na zapadu v severni Italiji nemški Langobardi, so občutili moč naših hrabrih prednikov. V neprestanih bojih so naši pradedje napadali ta dva naroda in skoro vedno so bili zmagovalci. Pomaknili so meje svoje države vedno naprej, prekoračili Sočo in dospeli do furlanske nižine. Takrat so postala goriška Brda slovenska last. Sčasoma pa so ti boji ponehali in Slovenci so se s svojimi sosedi sprijaznili. Ko se je leta 743. bavarski voj-

voda Odilo uprl nasilnim Frankom, najmogočnejšemu nemškemu plemenu, je prosil Slovence pomoči, ki so mu jo tudi dali. Vzlic temu pa so bili Bavarci premagani in so morali pripoznati frankovsko nadoblast.

Obri so bili, kakor rečeno, ves ta čas mirni; niso si upali napasti slovenske zemlje, kajti prehud je bil poraz, ki jim je bil zadan leta 623. Vendar niso mogli pozabiti, da so oni nekoč gospodovali Slovencem; neznosna jim je bila misel, da se sedaj ta narod, neodvisen od njih, svobodno razvija. Zato so se začeli pripravljati na nove napade, da bi maščevali svoj sramotni poraz. Polagoma in neopazno so se polastili zemlje ob Donavi med Litavo in Anižo, kjer so bili Slovenci le redko naseljeni. Karantanski vladarji se za to ozemlje niso veliko brigali, ker so bili zaposleni na jugu v neštevilnih bojih z Langobardi. Ko so Obri dosegli Anižo, so postali mejaši Bavarcev, obenem pa so na ta način pretrgali vez, ki je spajala Slovence s Čehi.

Ko je Obrom dospela vest, da so bili združeni Slovenci in Bavarci od Frankov premagani, so mislili, da je to zanje najbolj ugodna prilika, če udarijo na Slovence in jih zopet podjarmijo. Takrat je vladal v Karantaniji Borut, drugi po imenu znani slovenski vojvoda, ki se je čutil prešibkega, da bi se sam ustavljal Obrom in jih pregnal iz svoje zemlje. Zato je prosil Bavarce, naj mu pridejo pomagat. Ti so se klicu radevolje odzvali, kajti tudi njim je grozila obrska nevarnost, ako bi bili Slovenci premagani. Združeni Slovenci in Bavarci so pregnali Obre iz slovenske zemlje. Ali visoko je bilo plačilo, ki so ga morali dati Slovenci za bavarsko pomoč. Namesto gospodstva Obrov, ki so bili popolnoma nekulturen narod in ki bi se bil sčasoma najbrže izgubil v slovanski večini, so dobili Slovenci Bavarce za svoje gospodarje. Ti so namreč zahtevali, da morajo Slovenci v zahvalo za pomoč priznati njih in Frankov vrhovno oblast. Tako je Borut spravil svoj narod v odvisnost tujcev, ki se je kmalu spremenila v skoro 1200 let trajajočo sužnjost. To se je zgodilo okoli leta 745. Borut je moral v poroštvo svoje zvestobe napram Nemcem poslati na Bavarsko talce, med drugimi tudi svojega sina Gorazda in nečaka Hotimira. Bil je že toliko omamljen tuje slave, da je pozabil na svoje stare bogove in prosil Bavarce, naj podučijo Gorazda in Hotimira v krščanski veri.

Leta 750. je Borut umrl in na vojvodski prestol Slovencev je prišel njegov sin Gorazd, ustoličen po starodavnem obredu na Gosposvetskem polju. Gorazd se je vrnil z dovoljenjem Nemcev iz Bavarske, kjer je postal vnet kristjan, ki se je na vso moč trudil, da razširi svojo vero med Slovence. Poklical je iz Solnograda duhovnike, ki so bili sami Nemci, da so slovensko ljudstvo krstili. Že za njegove vlade je dobila nova vera veliko privrženecv.

Gorazd je vladal samo tri leta. Po njegovi smrti je zasedel vojvodski prestol njegov bratranec Hotimir, potrjen od frankovskega kralja Pipina. Tudi Hotimir je bil goreč kristjan. Na njegovo prošnjo je poslal solnograški škof v slovensko zemljo kot svojega namestnika škofa Modesta in ž njim več

duhovnikov. Modest je bil prvi škof na Slovenskem. Seveda so bili on in njegovi podrejeni duhovniki tujci, ki niso dobro poznali narodovega jezika. Modest je posvetil več cerkva, med njimi tudi cerkev Marije Device pri Gospe Sveti. Ta cerkev v bližini krnskega gradu, sedeža koroških vladarjev, je postala prvostolna cerkev karantanske Slovenije.

Krščanska vera se je sicer hitro širila med Slovenci, toda stara paganska je imela še vedno veliko pristašev. In ti so sovražili novodošle tujce, ki so jim trgali iz src starodavno vero očetov, ki so se norčevali iz bogov, kateri so vodili doslej poganske Slovence k zmagi proti vsem sovražnikom. Ti tujci so dobivali vedno več vpliva med ljudstvom in na dvoru, kjer so bili vedno dobrodošli. Pogani niso videli v krščanskih duhovnikih samo označevalcev nove vere, ampak v prvi vrsti zveste služabnike Nemcev, kojih slavo so povsod širili in poveličavali njih moč. V njih so videli prvoborilce nemške nadvlade, ki je pričela na Slovenskem in ki je grozila, da napravi iz prej svobodnega naroda zatirane sužnje. Zato so se dvignili v boj proti krščanstvu. Ta boj pa ni bil samo boj za stare bogove, ampak v prvi vrsti boj Slovanstva proti Nemštvu. Dvakrat so bili poraženi, ker so imeli v Hotimiru hrabrega in izkušenega nasprotnika. Ko pa je Hotimir leta 769. umrl, so se v tretjič dvignili, premagali krščansko stranko in pregnali iz dežele vse duhovnike. Vse je kazalo, da Nemec ne bo več gospodoval Slovincem, da so se vrnili zopet časi zlate svobode. Ali krščanski Slovenci so prosili zoper svoje poganske brate, tujce-Bavarce, za pomoč. Bavarski vojvoda Tasilo II. je zbral leta 772. svojo vojsko in pomagal krščanski stranki k zmagi. Poganski Slovenci so bili premagani in odslej se niso več dvignili ter postali polagoma kristjani. Bavarci so postavili za vladarja v deželi Volkuna, ki je postal vsled tega še bolj odvisen od Nemcev. Volkun se je potrudil, da bi utrdil krščanstvo in zatrl poganstvo. Vendar so živeli še pod njegovim naslednikom Vojnomirom pogani in šele vojvodi Inku, ki je vladal okoli leta 800. na Koroškem, se je posrečilo, pregovoriti najprej priprosto ljudstvo, potem pa tudi velikaše, da so vzprejeli krščansko vero.

Leta 778. se je uprl Tasilo II. tedanjemu frankovskemu kralju Karlu Velikemu, ki pa ga je premagal, odstavil in združil Bavarsko popolnoma s svojo državo. Na ta način so prišli tudi Slovenci v neposredno oblast nemških Frankov. Karel je sicer pustil Slovincem domače vladarje, da ne bi prebridko občutili zgube svoje svobode. Živel so v mejnih pokrajinah Karlove države, kjer je potreboval frankovski kralj zanesljivih ljudi. Bal se je, da bi se mu uprli, če bi jim vzel naenkrat vse pravice. Zato jih je uspaval s tem, da jim je pustil navidezno svobodo. Vladarji našega naroda pa so postali poslušni podaniki tujega kralja in slovenska svoboda je zamrla za več ko 1000 let.

SRBSKO OTROŠKO KOLO.

SPESNIL ANTON BATAGELJ.

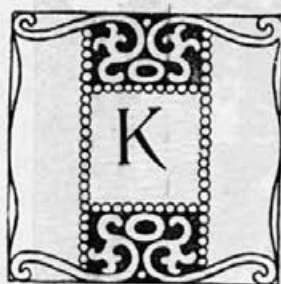
Ena, dve,
na nogé,
desno, levo
naokrog,
Brana, Stevo,
urnih nog!
Sveža trava,
lep večer,
škratelj spava,
vešč nikjer...

Kaj se cmeriš? Nosek vbogi!
Trn, oj, tiči mi v nogi!
Moja peta bosopeta,
moja kita se razpleta!

Hitro, hitro,
za roké!
Čuješ, Mitro,
zaspané,
vstani, Ruža,
skoči v krog,
viš: še kuža
v kozji rog
nas užene —
Ojo, mene!

Nočka pada v rosi sveži,
tiho, tiho mesec vstaja...
Brž domov, otroci! Beži!
Hu, čarovnica prihaja!...

NAŠE ŽIVALI. SPISAL FRANCE BEVK. □□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

o smo bili mi otroci, kar nas je bilo doma, še majhni, raztrgani in lačni, smo imeli svoje lepe dneve, svoj poseben svet in svoje živali in nismo čutili, da smo majhni, raztrgani in lačni.

Pred vsem smo imeli živali. Nismo jih poznali iz knjig, tudi nam ni nihče pravil o njih. Sami smo jih zagledali, ustavili se ob njih in si jih razlagali. Zato so bile popolnoma naše in v naši učenosti ni bilo nič tujega blaga. Pa smo bili ponosni na lastne izkušnje in dober prijatelj je bil, ki smo mu kaj povedali, vsakomur ne. Komu bi dajali od svojega bogastva, da bi se nam nazadnje še smejal?

Koza, veverica, mravlja, kresnica, hrošč in še nešteto drugih živali z rogmi in brez rogov, z dvemi, štirimi in več nogami; vse, kar se nam je prijazno približalo in se pustilo prijeti in opazovati, je bilo naše bogastvo.

Vse te in druge živali kot da so čudežno ostale v mojem srcu. Dejal bi, da so moje prijateljice. Kadar jih pogledam, se mi zdi, da imam še raztrgane hlače, željo po kruhu, radost nad naravo. Še ob spominu sem vesel in se mi zdi, da sedim na ogromni skali za hišo in gledam na naš sadovnjak kot na obširen svet.

Ko mi mravlja prileze po nogi, jo frcnem, da zleti proč. Brž je zopet na bilki in se vpenja naglo kvišku; ko pride do vrha, se vrne...

Tak sem bil jaz in mi vsi: vedeti sem hotel, kje je konec neznanega, če se moram potem vračati pol življenja.

□ □ □

KOZA.

Pri nas doma smo imeli kozo. Za našo hišo je stala ogromna gromada skal, tej gromadi smo pravili rob. Tik skeđnja pod robom je bila narejena lesena koliba. Tej kolibi smo pravili kozjak.

Ob tem kozjaku smo preživeli otroci včasih večji del dneva. Kozjak je bil tako napravljen, da je imel leseno okno, ki je bilo z rigljem zaprto. Skozi to okno smo pokladali kozi klajo: dolge veje svežega listja. Koza jih je obirala in se ni menila za ves svet.

Poleg tistega okna je bila nekaka klop. Na ti klopi smo sedeli, odpirali okno in se čudili rogati živali. K nji se nismo upali. Dolge noge je imela in nerodno se je prestopala in ozirala, kaj lahko, da bi nas pohodila.

Kadar smo čez dan ostali sami doma, ali je kateri mlajših bratcev ali sestric postal siten, smo se spomnili.

„Pojmo h kozi!“

Vsi smo se razveselili. Kot bi dejal: Pojdimo na sejm! Ulomili smo par vej v plotu. Ne bukovih, zakaj koza je bila sladkosnedna; gaber ali jesen

sta morala biti. Nato smo sedli svečano na tisto klopico in odprli okence.

Kozja glava se je prikazala, velika in podolgovata, z velikimi rogmi in brado. To je pa bilo dovolj. Mlajši so jo gledali ot daleč kot prikazen, starejši pa, navadno jaz, sem pomolil vejo skozi okno. Koza je prvo debelo pogledala, povohala perje, ga zgrabila in povlekla vejo k sebi. Od veselja in začudenja smo zavpili in zaploskali, da je koza odskočila.

Tako smo ji dajali veje — požirek za požirkom in govorili ž ujo.

„Kozja ali nas imaš kaj rada?“

Koza je kimala in jedla.

„Zakaj imaš take roge?“

Koza je obstala z vejo v ustih, pogledala za hip, nato je zopet žvečila dalje; vprašanje se ji je zdelo preneumno.

„Kdaj boš imela kozličke?“

Kako naj zdaj vé? Kozja se še zmenila ni.

Kozlički — to je bil praznik za nas.

„Kozja ima kozličke...“

Vsi smo se dvignili na peči. Kdaj jih bomo šli gledat?

„Če boste pridni, jutri.“

Bili smo pridni. Takrat pa nismo hodili več na klopico h kozjaku. Sneg je bil že zunaj. Vpraševali smo, kakšni so kozlički, in koliko jih je?

„Dva,“ je odgovoril oče.

„Pisani?“

„Rumeni so,“ je dejala mati. „Pod trebuhom belkasti.“

„Ali imajo uhane?“

„Imajo.“

Uhani — to je bilo nekaj posebnega. Kozlički so imeli uhane, ne zlate kot ženske, (saj to mora boleti, če ti prevrtajo uha kot zamorcu), ampak imeli so prave, žive uhane. Take, da jih boli, če potegneš zanje. Na vsaki strani pod brado po enega.

Ko smo smeli v hlev — tedaj se nismo več bali kože, mlajšega kozlička smo držali v naročju in smo občudovali skrivnostno prikazen. Res, da je žival mnogo lepša, če je majhna, toda če bi ne imela uhanov, bi bila za polovico manj zanimiva.

„Oče, zakaj imajo kozlički uhane?“

Oče se je smejal: „Da so lepši. Gosposki so.“

„Pa čemu ravno gosposki?“ smo pomislili in vprašali babico.

„Ali morate vse vedeti?“

Nazadnje nam je povedala takole in raje smo verjeli nego vse drugo:

„Zivela je mati v hiši bogati in imela otročička-črvička, ki je bil njen sinček - edinček. Kaj se je zgodilo? Nekega dne so vsi ljudje šli v polje, ona je doma ostala, sinka varovala in mu pela. Prišel je razbojnik črni mož, imel je brušen nož, vse je ukral in je hotel mater umoriti. Mati je

milo zavpila, nè radi sebe, ker je sinka ljubila. Mladi kozliček je slišal to, in se ustrašil močno, poskočil in zameketal. Razbojnik se je zbal in ušel. Ker mati ni ničesar več imela, je uhane odpela in jih kozličku dala. Od tedaj ima kozliček uhane, od matere darovane, mati pa sinčka - edinčka."

Zijaje smo poslušali. Ti vsi uhani so se nam zdeli res čudežni, še vse bolj kot prej. Kozlički pa so stali široko, butali kozo in pili mleko.

— To je vse, kar smo vedeli o kozi. Več in lepše nismo izvedeli pozneje v šoli. Mi smo spoznali tudi še, da mora mati prinesiti vsak dan breme listja za kozo. Izvedeli smo, da moramo isto delo opravljati mi, kadar odrastemo in zlezemo v hlače.

Še eno skrivnost bi bil skoraj zamolčal. Kadar sem prinesel listja, sem smel pogledati na polico. Na polici je bil rjav lonček iz take tvarine, da so se kazale iskre, ko smo pozneje razbijali njegove črepinje. V tem ločku je bilo kozje mleko, ki ga mati ni porabila za kavo in to je bilo moje s smetano vred. In to spada tudi v spomin na kozo.

RUSKO NARODNO BLAGO. POSLOVENIL FR. POGAČNIK.

1. NAGRADA.

Mužik je našel dragulj in ga odnesel carju. Prišel je v dvorec in jel izpraševati carske slugе, kako bi mogel videti carja. Eden sluga ga vpraša, kaj hoče od carja. Mužik mu pove. Tedaj pravi sluga: „Dobro, naznanim to carju, a ti mi moraš izročiti polovico carjeve nagrade. Ako mi tega ne oblubiš, te ne pustim k carju.“ Mužik mu oblubi in sluga ga javi. Car vzame dragi kamen in vpraša: „Kako nagrado naj ti dam, mužik?“ Mužik odgovori: „Daj mi petdeset batin, ne maram druge nagrade! S tvojim slugo sem se namreč pogodil, da deliva nagrado. Daj mi tedaj 25 batin, a drugo polovico njemu!“ Car se je zasmel in zapodil slugo, a mužiku je dal tisoč rubljev.

2 NAJDEK.

Starček in mladenič sta šla po cesti. Kar zagledata na poti mošnjček denarja. Mladi ga dvigne in reče: „Glej, Bog mi je poslal najdek!“ Starček mu odvrne: „Stoj, skupaj sva ga našla!“ Mladi ga zavrne: „Ne, nisva ga našla skupaj, sam sem ga pobral.“ Starček mu ne odgovori ničesar. — Prideta malo dalje. Kar zaslišita, da ju odzadaj nekdo zasleduje in kriči: „Kdo je ukral mošnjico denarja?“ Mladi se zboji in pravi: „Da bi se nama, dedek, le kaj ne pripetilo!“ Starček odvrne: „Najdek je tvoj in ne najin in trpel boš ti, ne midva!“ Mladega so prijeli in odvedli v mesto pred sodnika, a starček se je vrnil domov.

IZ NARAVOSLOVJA.

Venera.

2. julija tega leta, med deseto in dvanajsto uro, so se ustavljali ljudje po ulicah in gledali nekam začudeno v nebesno sinje. Tam je bil videti mesec v obliki ozkega srpa, zavitega na levo, in nedaleč od njega proti desni in nekoliko nižje svetla točka. Na nebu je bila vidna zvezda, ko je sonce najjačje sijalo. Ljudje so mislili, da je to repatica, o kateri so pred časom pisali časopisi, da bo trčila z našo zemljo. Repatica, ki nosi ime po zvezdoslovcih Pons in Winnecke, se je resnično koncem junija bila približala naši zemlji, toda ubrala je tudi že pot proč od nas v neskončnost, ne da bi povzročila kake škode, in ne da bi je sploh mogli videti s prostim očesom. Posetila nas bo zopet čez kakih šest let, toda gotovo v manj ugodnih razmerah za opazovanje kakor letos.

Zvezda pa, ki smo jo lahko videli ob belem dnevu na nebu, ni bila repatica, temveč ona zvezda, ki jo tolikokrat občudujemo radi njene sijaja, bodisi v večernih urah kot „Večernico“ ali v jutranjih urah kot „Danico.“ in ki nosi po rimski boginji lepote ime „Venera“. Redkokdaj je ozračje tako čisto, kakor je bilo 2. julija, da jo lahko vidimo s prostim očesom tudi čez dan na nebu in malokdaj je tako blizu meseca, da jo lahko izsledimo tudi pri opoldanskem solncu.

Venera je kakor naša zemlja ogromna krogla, ki kroži okoli solnca, le nekoliko manjša je. Tudi ona dobiva svetlobo od solnca, tako da je njen sijaj le odbita solnčna svetloba kakor

pri luni. Z dobrim daljnogledom opazujemo lahko tudi na njej enako spremembo v za naše oko osvetljenem delu kakor na luni.

Njena razdalja od zemlje je različna. Ko je Venera najbližje zemlji, znaša ta razdalja še vedno nad 40 milijonov kilometrov, to je 100 krat toliko kakor povprečna razdalja lune od zemlje. Od Venere do naše zemlje potrebuje svetloba 130 sekund ali nekaj več kakor dve minuti. Svetlobna hitrost je ogromna in znaša 300 000 kilometrov na sekundo.

Če bi hoteli zleteti z naše zemlje na Venero, ko je nam najbližje, z letalom, čegar hitrost naj bo 300 km na uro, bi potratili za to vožnjo 103.000 ur ali nekaj nad 15 let. Krogla iz velikega topa, ki preleti približno 1 km na sekundo, bi potrebovala za to pot 40 milijonov sekund ali dobro leto. Svetloba pa potrebuje za isto pot samo 2 minuti. Svetlobna hitrost je največja; večje hitrosti ne poznamo in si tudi ne moremo misliti.

Ura.

Naš Tonček je bil letos pri birmi in je dobil zlato uro. Če ga vprašaj, koliko je ura, ti zna hitro in prav odgovoriti, kajti on pozna že rimske številke in ve, da kaže manjši kazalec ure in večji minute. Oni najmanjši kazalec pa, ki se vrti sam zase in zelo hitro, šteje sekunde. Dobro si je Tonček zapomnil, da je ena sekunda šestdeseti del ene minute, minuta šestdeseti del ene ure, ura pa štiriindvajseti del enega dneva, to je časa, ki preteče od ene polnoči do naslednje. Zato štejemo tudi ure do 24. Na uri sami pa vidimo samo 12 števil. Toda naš Tonček si zna po-

KRESNI VEČER.

Že stari Slovani so zažigali kresove v čast svojim bogovom. Ta navada je ostala pri našem narodu še do današnjih dni. Na predvečer sv. Janeza Krstnika zaplapolajo kresovi po vsej slovenski zemlji. Tudi pri nas v Ajdovščini pripravijo šolarji vsako leto lep kres. Letos je gorel ob Lokavškemu pri papirnici. Več dni prej so dečki marljivo nabirali gorivo, da bi bil kres čim večji, kar si šteje mladina v veliko čast. Žalibog, ga je letos zlobna roka zažgala še prej, ko je bil dovršen. V naglici smo si pripravili drugega. Zvečer se je zbralo staro in mlado pri kresu. Otroci so vriskali in prepevali narodne pesmi. Na robu Šturske in Ajdovske gore so zaplapolali na več mestih drugi veliki kresovi. Kako me je razveselil kresni večer, se ne da opisati. Resnično, prelep je v tem večeru pogled na kresove. S svojimi žarečimi plameni nam pravijo, da tu biva narod z lepimi šegami in navadami, da je tu doma slovenska kri.

Čermelj Ruža iz Ajdovščine.

DEVIČICE.

„Devičice“ pravimo pri nas šmarnicam. Legenda pravi, da je imela Marija Devica najrajši šmarnice, ker so tako lepe in prijetno dišeče, a so ostale vseeno ponižne. Morda radi tega, morda pa tudi zato, ker se jih vdobi pri nas največ ravno v hrastovem gozdu okoli hribčka Marije Device, jim pravimo tukaj: devičice.

„Marijo Devico“ imenujemo hribček med Komnom in Tomaževico. Na južni strani griča so lepe njive, na ostalih straneh pa je hrastov gozd; na vrhu pa se nahaja stara

cerkvica, pred nedavnim časom še znana božja pot, posvečena Mariji Devici.

Šmarnica mi je ena iz najljubših cvetk. Res, da sem se veselila zvončkov, trobentic, vijolic in še drugih pomladanskih cvetk, a vselej sem bolj željno pričakovala šmarnic. V nedeljo popoldne sem šla s prijateljicami Maro, Štefko in Poldko prvič iskat šmarnice. V gozdu pod Marijo Devico smo vsako leto nabirale velike šopke šmarnic. Tudi letos smo se odpravile tja. Mnogo smo jih našle, a skoraj vse so bile še v popju, le malo jih je bilo že v cvetju. Zato pa te, ki smo jih natrgale, so nam bile v veliko veselje, ker so bile prve. Zadovoljne smo se vračale, ter razkazovale moji materi vsaka svoj mali, a prvi šopek šmarnic. Malemu bratcu Milošu pa sem morala obljubiti, da ga drugič vzamemo gotovo s seboj po „bele rože“, ker mi je zagrozil, če ga ne vzamemo, da bo povedal „tatu“, da pohajam. Kofol Marica iz Komna.

KDO BO PREJ USTAVIL ORAČA.

Lisica in mravlja sta se prepirali, katera ustavi prej orača. Lisica je govorila, da ga ustavi prej ona, mravlja pa je trdila isto. Šli sta na delo. Lisica je šla v vas po kokoš ter jo je prinesla na konec njive, kjer so orali. Gonjač je zakričal: „Ustavimo ter vzemimo lisici kokoš!“ — „Kaj ji hočeš, naj si jo privoščiš, saj ji ne bo škodovala!“ — In nič se niso ustavili. Mravlja pa je oraču potuhnjeno zlezla v hlače ter ga je zelo močno vščipnila.

Ustavili so se ter orač je pogledal, kaj ga je tako močno vščipnilo. Tako je bila lisica osramočena.

Lupinc Alojzij iz Šempolaja

ZAKAJ IMA KOZA KRATEK REP.

Nekdaj je moral tudi vrag pasti koze. Zelo mu je bilo težko, ker so mu večkrat uhajale. Pa še to ga je jezilo, ker je moral sam pasti. Ker se ga je vse balo, ni hotel biti nihče pri njem. Nekega dne je na paši nekoliko zaspal in koze so mu išle v neki vrt. Hitro je zletel tja, prijel vsako za rep in jo izvlekel iz vrta. Pri tem pa se je utrgal vsaki kozi rep. Zato ima koza kratek rep.

Napisal Boncina Joža iz Sp. Idrije.

ZAKAJ SE RADUJEMO POMLADI.

Najlepši letni čas je pomlad. Koliko mičnih pesmic jo opeva. Vsakemu človeškemu čutu prinaša nekaj novega. Oči razveseljuje s svežim zelenjem in pisanim cvetjem. Prijetnemu vetriču veleva, naj nam ljubo boža lice, pa nam tudi prinaša prijetne vonjave pisanih cvetic. Po gozdih se oglašajo krilate ptice, ki razveseljujejo naša ušesa z milim petjem. Iz stare matere zemlje pa privabi pomlad prvo zelenjavo in rdeče jagode, ter izzori sladke češnje. Ptice selivke, ki so nas zapustile v jeseni, se vračajo zopet in vesele pozdravljajo znane d mače kraje. Škrjanček se že v prvem jutru vrti po zraku, iz gozda se oglašča kukavica, v grmovju prepeva slavček, po cvetju šume čebelice in nabirajo sladki med; vse je živo in veselo. Med ptičje petje se vmešavajo glasovi pastirskih piščalk. Kmet hodi zgodaj na polje, kjer orje in seje; po vinogradih pa delajo pridni kopači in vezači. Solnce sije prijetno in toplo in vabi stare ljudi, da gredo posedat na klop pred hišo. Še celo bolnik, ki je celo zimo preležal v postelji upa, da mu bo vesela pomlad vrnila ljubo zdravje. Otrokom je zopet odprta pot na zeleno trato. Tamkaj se brezskrbno igrajo, letajo in skačejo od jutra do večera. Z novo prerajeno naravo je tudi človek kakor prerajen in hvali Stvarnika, ki mu je pokazal vsemogočno, vse oživljajočo in vse osrečujočo svojo roko! Carnelli Gema iz Katinare.

MOŽ IN MEŠČAN.

Neki mož je prišel iz samotnih krajev v mesto. Ko je šel po ulici, je zagledal vrane, ki so plavale po zraku. Kar mu pride nasproti neki meščan, ki ga vpraša: „Kaj gledaš v prazen zrak?“ — „O, v prazen zrak pa že ne,“ odgovori mož, „videl sem vrane, ki so

plavale po zraku.“ „Koliko si jih videl?“ vpraša meščan. „Dvesto,“ odgovori mož. „Za vsako vrano mi daš po eno liro“, meni meščan. Mož ves preplašen, brez ugovora pošteje meščanu denar. Ko poslednji odide, se začne mož sam pri sebi smejati in pravi: „Dosedaj nisem znal, da sem tako dobrega uma. Videl sem petsto vran, plačal sem mu pa le za dvesto.“

Zapisal Peter Cvetrežnik
iz Sv. Lucije ob Soči.

ŽRTEV ALKOHOLA.

Na velikonočni pondeljek se je neki mož pri nas zelo napil. Od jutra do 11. ure zvečer je hodil po gostilnah. Ko je šel iz zadnje gostilne proti domu, ga je zanašalo semintja. Že blizu doma je zašel proti vodi in padel pod cesto v potok. V vodi je bil od 11. zvečer do 8. ure zjutraj. Zjutraj ga je našel neki mož. Bil je zmešan in je brskal po vodi s palico, kot bi lovil ribe. Po glavi je bil ponesrečenec ves pobit. Morali so ga nesti domov. Doma ni mogel nič več govoriti. Dne 6. malega travna je umrl. S sestro sva ga šli kropiti. Po glavi je bil ves črn. Zapustil je petletnega sinčka, ki je sedaj sirota, ker mu je mati že prej umrla.

Spisala Slavica Hladnik učenka v Sp. Idriji.

V SODNIJI.

V sodnji pravijo uradniki nekemu možu: „Sedite očka!“ Mož se ogleda naokoli, a stolice ni bilo nikjer. Nekoliko pomisli in reče glasno: „Tu je pa kakor v našem skednju; stolice in stolov ni nič, cepcev pa mnogo.“ Uradnike je bilo sram in od tedaj naprej je v sodnji mnogo stolov in stolic. Anica Kralj iz Sempolaja.

USTANOVITEV CERKVICE SV. MIHAELA V STRMCU.

Ob 11. uri ponoči so zagledali ljudje na Glavi velik ogenj. Žena Margarita se je podala tja, da bi izvedela, kako je požar nastal. Ko je pa prišla na hrib, ni bilo več ognja nikjer. Zagledala pa je pred seboj pregrijeno veliko rjuho in na nji žito. Okrog nje je tekal psiček. Ta je vkazal ženi, naj nese rjuho z žitom domov. Ženi pa se je zdelo vse [pretežko, nabasala je tedaj poln predpasnik žita in odšla. — Doma je videla, da nima v njem žita, ampak polno cekinov. Dala je ž njimi v domači vasi sezidati cerkvico na čast sv. Mihaela. Marija Pohar iz Strmca pod Mangartom.

□ □ □

Rešitev ugank v 7. številki (na 110. strani):

Rebus: Naše mesto je nabralo podporo za reveže.

Uganke: 1. godba, 2. mlinska kolesa, 3. krt.

Dr. J. Lovrenčiča uganke na strani 98. pomenijo: 1 mlinski kolesi; prvo žene voda, drugo melje; 2. peč, žareče oglje, vadjla in lopata; 3. jezik in zobje; 4. uganka.

□ □ □

Imena rešilcev ugank, zastavljenih v 7. številki:

Rebus sta rešila: Vladimir Terčon z Nabrežine in Hilarka Zorn iz Solkana.

Uganke sta rešila: Pavel Masiu s Pasjaka v Istri (2. in 3.), Hilarka Zorn iz Solkana (2. in 3.)

